

מסורת הש"ס

(א) [לעיל ד:ז, ט] [שם וס"ג]
(ב) [עיינוקו ל:א, ד] [לנקמן
ל:א]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ו' ומשה וכו'
הלכה למשה מסיני דאמרי
לגור אפי' הכי חייב דמי
מטיא כלי' ומיטת אכתי כולה
ניחא כהנ"ר נמחק:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה רחבה שהיו
זורקין מהחיות. ע"י לקמן ו'
ע"י נלמסקא אמרינן דלא
מנינו שחי זורקין ומסנין
לע"י: שם ד"ה שבתין
עליוהי בין רחב בין צר.
ד"ה לקמן ע"י ע"י ע"י
ד"ה אי נמלא וי"ע:

מוסף רש"י

עמוד תשעה ברה"ר.
דקא נקט ט', דפחות מ'
דאמרי סמיכתא חיל דגמין
לא רביס, מני עד ט' לא
מדרגת דרבי לא מנינו גובה
ולא מסוי מסמיט עלה מני
שמונה לבקף, הלכך לאו
הר"ר הוא אלא כרמליה, ו'
חולא למסוי וכו' רה"ר,
עשרה רה"י (עובדין ג'ג),
ונח על גבי חייב. דהוא
לא עקירה וסמך מחלת
לכרע נאקף ארבע כהנ"ר,
אלא גי' רביס ממסין עלה,
אע"י דזרק ארבע אמות
כהנ"ר, כיון דלא הוא סמך
כהנ"ר פטור (שם).

רבינו חננאל

אמר אביי ברה"י כ"ע
לא פליגי דה"י עולה
עד לרקיע, והכא ביה
העמוד ברה"י ונפשו נטתה
לרה"ר וזרק מרה"ר ונח
ע"י נופו, ר' סבר אמרינן
שחי נופו בחר עיקרו,
ומה"ר לרה"י וק', ודא
יש בעיקר מחלוקת ד' רבנן
סברי כיון דנפשו ברה"י
נוטה, מה"ר לרה"י וק',
ולא אמרינן שחי נופו בחר
עיקרו, וק"ל כרבנן. אמר
אביי זרק מרה"ר אלא
גבוהה עשרה ורחבה ששה
פטור כו'. ראינו לרבינו
הגאונים פירוש שנועה
זו, וכן אמר, כוונתו זו
עשויה ממצותה ל' קים
והיא ענוה, והיא צריכה
ששה מפני שתחתיה לא
יעשה חסוד מרובע אלא
(מגולגל) דה"ר, ונמחק
בין זרת לזרת, ד' טפחים
והוא מושפע ועולה ימצא
יתרון ב"ט, ואילו היתה
מורכבת משווא לא היתה
אחרי חסוד, וד"ט, ונמחק
הצריכה וט אלא מושפע
כדי שימצא בה ד' משרון.
ואנו קיבלנו מרבינו זו
אדונינו לברכה כי כוונת
זו היא ענוה וצריך להיות
חללה (א') טפחים על
ר' טפחים מרובעות כל
הליחשב מקום רשות כמי
עצמה. ואילו לא היה לא
חלל, ט' על ד' ויהי לה,
מיהו כיון שיש בה חלל
איה חשובה רשות דהיא
עצמה עד שיהו בחללה ד'
על ד' טפחים מרובעות
וכוונתו זה כי תכליתו שיה
ר' טפחים על ר' טפחים מה'
אצבעות טפח, ומצאנו כי
אצבעות חסר אצבע ע"י
כוונתה כמכונתה, ושחרי
ממנה בעיכוי הכל אצבע
לכל רוח נמצא חללה כיצ
אצבע על כ"ח אצבע, וכל אצבע היא חומש טפח שכן יסדנו החשבון חמש אצבעות טפח, וקיימא לן בהדיא בחשבון מדוקדק
כל אמתא ברביעא אמתא ותרי חומשי באלכסנא, כשהחלק אלו כ"ח אצבעות לו' טפחים לכל טפח ה' אצבעות וכו' אצבעות,
יתרון להאכטעל על המרובע יבא ד' אצבעות לכל טפח, נמצאו כ"ח אצבעות ד' טפחים על ד' טפחים חללה של כוונת בלא
תוספת ובלא יתרעו, ולא אמרינן ה' אצבעות טפח ממש, אלא לפי שנוח למחלמל לבא החשבון הזה בלבד, אבל אם תעשהו
ר' טפחים ל' חשבון תוציא עובי הכתלים, אלו דברי אביי, ורבא אמר אפילו אין רחבה ר' פטור אי אפשר לקרומיות של
קים שלא יעלו למעלה מי, וק"ל דלמעלה מי אין צורך ד' על ד', אלא אפילו קנה עולה למעלה מי' טפחים וזרק ונח על
גביו פטור, כפאה על פיה וזרק אם גבוהה ו' ומשנה וי', ו' ומשנה וי' חסר משנה הרי עשרה, ובתת השולח מלמדות
עשרה נחה על הקרקע לפיכך חייב, אבל אם הוא שבעה וחצי ושלושה פחות משנה הנה עשרה וחצי, נמצא כעת שנוהג בא
גבוהה מי' טפחים ואין רה"ר למעלה מי' ונמצא כמצינו מרה"ר לרה"ר, רב אשי אמר אפילו ד' ומחצה חייב שהמחיצות לתוכה

ונופו נופו לרה"ר וזרק. מתחילת ד' לסוף ד' ונח אנופס: שדי נופו
כו'. דחשיב אגב עיקרו דאית ציה ד' ודרכ חסדל דלא כרבי ודלא
כרבנן. לישנא אחרינא אמר צא"י בדרכ חסדל דהו כרה"ר אפי'
רבנן מודו וכי פליגי רבנן בשדי נופו בחר עיקרו הוא דפליגי: נוורם.

ענוהה היא: גבוהה י'. כלומר אפי'
גבוהה י' אם אינה רחבה ו' באלמנעיה
חייב דאכתי חפץ בעלמא הוא ואינה
רשות לענוהה דלא הו רשות דאורי'
אלא גבוהה י' ורחבה ד' על ד' כדאמרי'
נעירוצין (דף נה). לכל שיעורין דשבת
צריך הן ואלכסון ודבר עגול כי
מרבעת לה מתוכו ומפקע עיגול
סבסיב הריבע עגול לא משכחת ציה ד'
מורבעים אי לא הו עיגולו קרוב לששה
כדאמרינן גבי סוכה העשויה ככסן
(סוכה פ"א דף ז:). דעל כרחיך צריך
שתמלא בכוכו אלכסון של ד' על ד'
וכל טפח בריבועו טפח ומרי חומשי
באלכסונו הרי ה' טפחים וג' חומשינ.
ואצ"י לא דק ולחומרא הוא דלא דק
ולהפרישו מאיסור שבת אף ע"י דש
כאן אלכסון צא"י רחבה ששה מחייב
לא מדרכנן על דאית עשה חסדל
ודאי לענין קרבן לא מיימי אי הוא
ה' טפחים וג' חומשינ דהו כורק
רשות: רחבה ו' פטור. דהו רשות
לענוהה ואנן ממסין גמרינן * שהיו
זורקין מחמיתין במלכאמל זה לזה (א) ולא
היו זורקין רשות. וא"ת בללא גבוהה
עשרה נמי רשות לענוהה היא דלא
שמה כרמליה היא לא מדאורייתא
הוה רשות אלא מדרכנן ולא להקל על
דברי תורה בא כנון וז שפטר מחמית:
אי איפשר. הואיל וגבוהה י' שלא יחל

בה קרומיות מן השמי גבוהים מחצריהם של ערצ ועולין למעלה
מ' שהוא חויר מקום פטור וכיון דלא ניחא כולה כרה"ר לא הוא הנחה
לחמיתיו: כפאה על פיה. וזרקא. אחינה רחבה ו' קאי: ו' ומשהו
חייב. אם גבוהה ו' ומשהו עדיין חייב וכו"ש פחותה מן אלא אפילו
גבוהה ו' ומשהו דאיתא למימר הואיל ומחמיתיה למטה וק"ל (ה) הלכה
למשה מסיני דאמרינן לבדו (ה) אכתי כולה ניחא כרה"ר דמי מטיא פחות
מג' סמוך לקרקע ואמר בהן לבדו והוא הנחה אכתי כולה צא"י
רה"ר היא וחייב: אכל גבוה ו' ומחצה. וה"ה לשני משהוין פטור
דמי מטיא לפחות משלשה סמוך לקרקע אמרינן לבדו במחמיתיה
והרי היא כמנוחה נמלא שוליה למעלה מעשרה ואינה נוחה כולה
כהנ"ר. ובשלא כפאה ליכא למימר לבדו דלא אמרינן לבדו אלא
במחמיתיה. והא מילתא בין לאכתי בין לרבה דאצ"י נמי מודה דבעינן
הנחה כולה ברשות הרבים אלא דאצ"י לא חשיב קרומיות אכל בהא
מודה דכלא קרומיות איתא למעלה מי': נאמן עשויו. להניח בהן
דבש ולא לכופן כלפי מטה הלכך אין כאן חורת לבדו: פשעה. דוקא
נקט דחוי לכחופי דאינו לא גבוה ולא נמוך: וזרק. מתחלת ד' לסוף
ד': מכספי עוליה. וכיון דצריך לרבים רה"ר הוא * בין רחב בין
קצר: גומא. עמוקה ט': מאי. גבי רה"ר דעשרה מניא לעיל
(דף א'). עמוקה גבוהה דקמי חריץ עמוק י' ורחב ד' רשות היחיד
הוא מאי אי אמרי' ממני ציה בני רה"ר חפצים עשירי עד הדה"ר
ואמו דרך שם וסקלי ליה ונמלא שצריכים לו רבים הלכך רשות הרבים
הוא: ה"ג רבא אמר גומא לא מ"ט שמיש ע"י דהקל לא שמיש שמיש.
הלכך לאו צורך רבים הוא אלא כרמליה הוא: אין מעטלעין. דהו רה"י
לענוהה: פחות מכן. או גבוהה או ברוחב מעטלעין. וא"ת פחות מ'
ורחבה ד' כרמליה היא לא גזור רבנן לצטולי מתורת כלים הואיל
וכלי הוא: מאי לאו. האי וכן אסיפא נמי קאי דפחות מכן מעטלעין
למחלה אלאמר רה"ר חשיב ליה ואוקמא בעמוק ט' דמשתמטין בו
קמא: לא אישא. אגבוהה י' ורחבה ד' דהו רה"י קמא בן גזומא:

נמכוין

שבעה ומחצה פטור. * דכשמגיעות המחמיות מוך ג' י' שם מחמיות עשרה לצד השוליים והרי הוא רשות היחיד וחשיב כנה צא"י שעה
וסב אינו מחמית אע"י דלאחר מכן נופל לארץ ובטל ממנה רה"י ועשה כמנוח כרה"ר אכל אינו רחב ו' אפי' ו' ומחלה חייב
דלא אמרי' לבדו אלא במחמיות ומחמיות לא חשיב אלא כשם שם רחב ד' אכל כשאינו רחב ד' הרי הוא כשאר חפצים דעלמא ולא אמרינן
לבדו: אי אפשר לקרומיות של קנה שא"י יע"ו למעלה מי'. ולאצ"י לא חשיב קרומיות ליחשב אגודו במקום פטור: אמר ר'יה וכן בגומא.

יצאות השבת פרק ראשון שבת

ח.

אמר אביי הכא באילן העומד בו'. תימה לר"י דטפי ניחא ליה
למימר דפליגי בדרכ חסדל ורב חסדל כרבי דלענוהה דאצ"י
דלא שייכא פלוגמיהו בדרכ חסדל כ"ש דקשה לרב חסדל דהא איכא
דרייתא לקמן כהזרק (דף ק. וס) דלא כרב חסדל דפליגי רבנן
ורבי מאיר צורק למעלה מעשרה ונח
בצור כל שהוא דר"מ מחייב משום
דאמרי' חוקקין להשלים והו כמנוח
ע"ג מקום ד' וחכמים פוטרינן אלא
כולהו מודו דבעינן מקום ד' כרה"י
ושמא י"ל דטעמא דרב חסדל דלא
בעי' מקום ד' כרה"י משום דאמרי'
ציתא כמליא דמי וחשיב כמנוח על
גבי מקום ארבעה אכל כמותל בעינן
שיאה בצור ד' על ד':

רחבה ששה פטור. * פ"ח דדוקא
נקט ששה^א דדומי הכוונה
יש צהן שני חומשינ' וצריך שיאה חויר
ד' כמוך הכוונה^ב וגבוהה י' אף ע"ג
דאין חויר גבוהה י' אלא עם השוליים
מנטרפינן עם החויר לענין גובה
דהלכתא גידוה ה' ומחמיה ה' מנטרפינן
(עירובין דף ג. וס) אף על גב דשש'^א
פי' לגידוה ה' ומחמיה ה' היינו עששה
מחמיה ה' על צור עמוק ה' אין פירושו
נראה דהא חנן (שם פ"י דף ט:). ולקמן
דף נט. צור וחוליות מנטרפינן^א ואם
כן היכי פליג רב חסדל לומר אין
מנטרפינן כיון דמתמינן היא ובכל
גגות (עירובין ג. א) אמרינן כהדיא דמודה
רב חסדל במחמיה ה' חויר ורואה פני
י' אלא צריך לפסח דגידוה ה' ומחמיה
ה' היינו עששה מחמיה ה' על חל
גבוהה ה' ואין נראה פירוש ר"ח דהא
עובי חוליות הצור מנטרף נמי לחלל

הצור לארבעה משום דחוי למינה עליה מידי ולהשתמש כדאמר בצ'
חלון (עירובין דף עה). גבי מלאו כולו ציתדות אלא י"ל הא דנקט הכא
שעה דק דכפריש"י: **רחבה ששה פטור.** * כהנ"ר דהא
נעשית רה"י כשנתנו^א והו כורק מרשות היחיד לרה"י דרך רה"י
דפטור כדאמר לעיל (דף ד). דלא יליף וזרק ממושיט ואפילו לר' עקיבא
דאמר קלוטה כמי שהנחה דמיא הכא פטור לכל מקום שהיא מונחת
חשיב רה"י^א השמא משמע דפשיטא ליה לאצ"י דחשיבא כאלו נחה
אחר שנעשה רה"י ובפ' הזורק (לקמן ט:). צבי ר' יוחנן צור ט' ועקר
ממנו חוליה והשלימו ל' והיננו כרה"ר עקירת חפץ ועשיית מחמיה
צדי דהדי קאמו ומייחב או לא ואמ"ל כיון דלא הוא מחמיה י'
מעיקרא לא מייחב צור י' ונמן לתוכו חוליה ומעטו והו הנחת חפץ
וסילוק מחמיה כו' וא"כ צא"י דפשיטא ליה במחללת דמבטל מחמיתה
דקאמר הכס צור כרה"ר עמוק י' ורוחב ח' וזרק לתוכו מחללת וחלקו
פטור משום דהשמא לא הוא רוחב ד' וכ"ש דפטור צעשיית מחמיה
משום דכיון דלא הוא מחמיה עשרה מעיקרא לא מייחב וא"כ הכא
הו ליה לחיובי מהאי טעמא כיון דלא הוא מחמיה מעיקרא הרי נח
ברשות הרבים וחיב וי"ל דטעמא דאצ"י משום דלא חשיב לא עקירה
ולא הנחה כי אחי צדי דהדי והכא נמי לא חשיבא הנחה כיון דהנחה
ועשיית מחמיה צדי דהדי קאמו והו דפשיטא ליה לרבי יוחנן טפי
בעשיית מחמיה מנכסילוק מחמיה היינו משום דלימלא עקירה בעינן
שמהא חשובה אכל בהנחה לא: **בפאה ע"י פיה.** * נראה לרביצ"א
דלכרז ששה קאי וכי איכא שצעה ומשהו^א חייב דכשמגיעות
המחמיות מוך שלש אין המחמיות גבוהות י' ועובי השוליים אין
מנטרפינן דבעינן מחמיה הכוהא אכתי חויר הכלי שיאה גבוהה י' ואע"י
דהיכא דכוונת גבוהה י' מנטרפינן השוליים להיות על גבו רה"י כדאמר
לעיל גבי צית שאין תוכו י' כו' וכיון דעל גבו רה"י פטור הזורק מ"מ
כיון דאין גבוהה י' אלא מתחת לבדו^א אין חויר פחות מג' מנטרף^א אלא
א"כ יהיו המחמיות גבוהות י' לצד השוליים דלא אמרינן לבדו אלא
במחמיות כדפריש"י כדפריש"י מדע דשוליים למטה^א לא אמרי' לבדו^א:

שבעה ומחצה פטור. * דכשמגיעות המחמיות מוך ג' י' שם מחמיות עשרה לצד השוליים והרי הוא רשות היחיד וחשיב כנה צא"י שעה
וסב אינו מחמית אע"י דלאחר מכן נופל לארץ ובטל ממנה רה"י ועשה כמנוח כרה"ר אכל אינו רחב ו' אפי' ו' ומחלה חייב
דלא אמרי' לבדו אלא במחמיות ומחמיות לא חשיב אלא כשם שם רחב ד' אכל כשאינו רחב ד' הרי הוא כשאר חפצים דעלמא ולא אמרינן
לבדו: אי אפשר לקרומיות של קנה שא"י יע"ו למעלה מי'. ולאצ"י לא חשיב קרומיות ליחשב אגודו במקום פטור: אמר ר'יה וכן בגומא.

נוכל

מעשרה טפחים וחייב. אמר עולא עמוד תשעה ברשות הרבים ורבים מכתפינן עליו דור גבוי חייב, ומי זכר פחות מג' רבים דרסין אותו ונאמן חשוב, לפיכך הורוק ונח על גבוי חייב. מג' ולמעלה אינו נדרס שיותר הוא מכדי הרמת וכלו של אדם בפסיעות, וגם אין מכתפינן בו שאין גבוה עד הכתף, לפיכך אינו תשמיש הרבים כלל, ואינו ברשות הרבים אלא כנה כרמלית חשוב, לפיכך פטור. אבל אם זה העמוד גבוה תשעה טפחים ודאי רבים מכתפינן עליו וברשות הרבים הוא, והזורק ברשות הרבים ונח על גבוי פטור, והזורק מרשות היחיד ונח על גבוי חייב. גומא פחות מעשרה מאי. רב יוסף אמר אין הגומא כיון העמוד, גומא ט' טפחים ברה"ר היא כמו העמוד. רבא אמר גומא לא, מ"ט הילוך ע"י דהקל שמה הילוך, אבל תשמיש ע"י דהקל לאו שניה תשמיש, לפיכך אחר כהנ"ר. ומתבינין עליה דהא מלא היתה קופלת מונחת ברה"י בבוהה י' ורחבה ד' אין מטלטלין מתוכה לרה"ר ולא אמרי' להנחה, כלומר כרה"י היא. פחות מכאן מנטרף. וכן בגומא. מאי אפחות מתי קתני בן גומא, כלומר מטלטלין מתוכה לרה"ר כי כרה"ר היא כמו עמוד ט' טפחים. ומשני לא כי קתני וכן בגומא אגבדה י' ורחבה ארבע קתני.

עין משפט
נר מצוה

בא מ"י פ"ד מה' שבת
הלכס ח'
בב ב מ"י שם הל' יט
טו"ש פ"ח מ"י ששה
פניק' ו'
בב ג מ"י שם הלכס יט סמן
לאין סה:
בב ד מ"י שם הלכס ח סמן
שם טו"ש שם ספק
בב ה שם ספק יא:

תוס' ישיגים

(א) ולא נהלא דלשכתן מיכא
שחי מילינין רשותו טנון
אין מונחות:
(ב) ועוד לכל למעלה מי'
פטור ר"ע:

מוסף דפוסות

א. פירוש' דלא דק דהה"נ
אם רחבה ה' טפחים וג'
חומשיים פטור. מוס'
ההל"ש. ב. דרחבה ששה
עשרה דההנה קאמר, כהנ"ר.
ג. חומש לדופן זה וחומש
לדופן זה, כהנ"ר. ד. וואת'
איכ' כי הויני דרופני
המחיצה לא היין בכלל
רוחב ד' גם שולי הכוונת
לא הוי בכלל גובה עשרה,
איכ' רחבה ששה אמתא
פטור הא לא הוי רשות
היחיד כיון דאין השוליים
בכלל, ועל כרחך מידי
דאניה גבוהה בין הכל עם
שוליה דהא עשרה דאין
גבוהה ששה בלא שוליה
חייב באניה רחבה
ששה הא אגידא במקום
פטור למעלה מעשרה
בשעת הנחה כמו קרומיות
לרבא, וי"ל דל"ק. מוס'
ההל"ש. ה. לעשרה ואע"פ
שזה בגובה זה במקום,
שום גיטין טו: 1. מערבת
השם לטון אחד. מוס' גיטין
טו: 1. ה' השוליים היו כמו
גידו וצמחין ע"י עובי
הכוונת. מוס' ההל"ש.
ו. פירוש רש"י לפי
השכונות הריא רשות
היחיד ובמשכן לא הוי
הזורקין רשות כי אם כלים
ולא נהיירא וכו'. מוס'
ההל"ש [ועי' מהנ"ש].
ז. דהנחת חפץ ועשיית
מחמיה באין כאחת. מוס'
ההל"ש. ח. פירוש' דאין
רחבה ששה קאי, דאי
אחבה ששה, שבעה
ומשהו אמתא חייב דכי
אמרת לבדו הוי רשות
היחיד. מוס' ההל"ש. ועי'
מהנ"ש. יא. עם עובי
השוליים. מוס' ההל"ש.
יב. כמנין אין כאן רשות
היחיד. מוס' ההל"ש.
יג. מלבד השוליים, הילכך
לא אמרינן לבדו לעשותו
דה"י. מוס' ההל"ש.
יד. וקדוריו משלימו
לעשרה. מוס' ההל"ש.
טו. אמר באין לעשותה
רשות היחיד. מוס' ההל"ש.
טז. עם המחמיות להיות
מחיצה עשרה. מוס'
ההל"ש. יז. דברישא. מוס'
ההל"ש. יח. לפטור. מוס'
ההל"ש. יט. דהשתא יש
שבעה טפחים ומשהו
חלל לבד השוליים. מוס'
ההל"ש.

רבינו חננאל (המשך)

הן עשויות, ומכאן
צריך ר' טפחים בזמן שנתה
קרקעיתא בארץ והמחיצות
עולות ב' טפחים, אבל
מחופפת נמצאת שנתה ע"י
קרקעיתא בהנחת קרומיות
של קנים פחות בפחות
מעשרה טפחים וחייב. אמר עולא עמוד תשעה ברשות הרבים ורבים מכתפינן עליו דור גבוי חייב, ומי זכר פחות מג' רבים דרסין אותו ונאמן חשוב, לפיכך הורוק ונח על גבוי חייב. מג' ולמעלה אינו נדרס שיותר הוא מכדי הרמת וכלו של אדם בפסיעות, וגם אין מכתפינן בו שאין גבוה עד הכתף, לפיכך אינו תשמיש הרבים כלל, ואינו ברשות הרבים אלא כנה כרמלית חשוב, לפיכך פטור. אבל אם זה העמוד גבוה תשעה טפחים ודאי רבים מכתפינן עליו וברשות הרבים הוא, והזורק ברשות הרבים ונח על גבוי פטור, והזורק מרשות היחיד ונח על גבוי חייב. גומא פחות מעשרה מאי. רב יוסף אמר אין הגומא כיון העמוד, גומא ט' טפחים ברה"ר היא כמו העמוד. רבא אמר גומא לא, מ"ט הילוך ע"י דהקל שמה הילוך, אבל תשמיש ע"י דהקל לאו שניה תשמיש, לפיכך אחר כהנ"ר. ומתבינין עליה דהא מלא היתה קופלת מונחת ברה"י בבוהה י' ורחבה ד' אין מטלטלין מתוכה לרה"ר ולא אמרי' להנחה, כלומר כרה"י היא. פחות מכאן מנטרף. וכן בגומא. מאי אפחות מתי קתני בן גומא, כלומר מטלטלין מתוכה לרה"ר כי כרה"ר היא כמו עמוד ט' טפחים. ומשני לא כי קתני וכן בגומא אגבדה י' ורחבה ארבע קתני.

(א) נראה פשוט דל"ל וצריך להיות חללה ד' טפחים על ד' טפחים וכן מוכן אחרי כמון וכו"ה בתוס' בשם. (ב) נראה דל"ל ואינו לא היה חלל כלל ד"י לה.